

Nr 495.

Av herr **Ohlin m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 60, angående höjning av statstjänstemännens löner, m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 60 angående höjning av statstjänstemännens löner m. m. lämnar vederbörande departementschef en redogörelse för den överenskommelse, som träffats med tre av de fyra förhandlande löntagarorganisationerna. I denna överenskommelse har även intagits särbestämmelsen att de särskilda lönetilläggen respektive de höjda arvodesbeloppen icke skola utgå till anställningshavare, som ej uppnått 17 års ålder, och ej heller till anställningshavare, ansluten till organisation, som varslar (varslat) eller vidtager (vidtagit) stridsåtgärder i anslutning till förhandlingar i avlöningsfrågor.

I propositionen hemställes bl. a. under åberopande av ovanstående att riksdagen skulle besluta att till de under år 1951 utgående månadslönerna skola med de undantag, varom Kungl. Maj:t kan finna gott förordna under 1952, läggas särskilda lönetillägg enligt de grunder, som angivas i förutnämnda överenskommelse.

Redan den vaga formuleringen av detta förslag inger allvarliga betänkligheter. Därest riksdagen skulle giva Kungl. Maj:t en sådan fullmakt, skulle riksdagens inflytande över statstjänstemännens löner i hög grad inskränkas.

Därtill kommer att den föreslagna höjningen av lönerna i huvudsak är föranledd av penningvärdets fall under föregående år och därför till större delen är att betrakta som en kompensation för levnadskostnadsstegringen. På grund härav bör man se det nu föreslagna lönetillägget såsom väsentligen en efterträdare till det s. k. rörliga tillägget, varom stadgas i gällande löne-reglemente, men som aldrig kommit att utgå efter de regler som ursprungligen beslötos. Det var 1948 års avtal om lönestopp, som satte bestämmelserna ur kraft i detta hänseende. Sedan lönestoppet hävts, övergick staten till att förhandla med organisationerna om årliga förhöjningar av lönerna.

I sitt den 29 juni 1946 avgivna betänkande har 1945 års lönekommitté bl. a. anfört, att tjänstemännen borde vara garanterade att erhålla viss kompensation för stegring i de allmänna levnadskostnaderna. Ordet »garanterade» är kursiverat i betänkandet, vilket synes oss signifikativt.

I likhet med flera av arbetsmarknadens organisationer vilja vi icke bestrida, att staten har formell rätt att vägra utbetalande av det i propositionen berörda särskilda tillägget till medlemmar av organisation, som

varslat om stridsåtgärd. Detta trots att detta tillägg som ovan påpekats i huvudsak får betraktas som ersättning för lönerementets rörliga tillägg, vilket skulle ha utgått automatiskt vid stigande levnadskostnader, om statsmakternas under år 1947 fattade beslut om rörligt tillägg tillämpats. Men med hänsyn till alla föreliggande omständigheter samt att nuvarande period har karaktär av omdanings- och övergångsskede i fråga om avtalsförhållanden och förhandlingsmetoder för statsanställda anse vi det oklokt av staten att tillgripa detta stridsmedel.

Konsekvensen av lönetilläggets innehållande blir för närvarande, att staten måste efterforska, vilka personer i *viss tjänsteställning* som äro medlemmar i viss organisation och vilka som ej äro det — för att sedan i lönehänseende diskriminera mellan dem. Ett sådant förfaringsätt kan lätt få ett drag av företrädesbehandling åt sådana anställda, som ej äro medlemmar av den om stridsåtgärder varslade organisationen men som skulle draga nytta av de fördelar i lönehänseende, som organisationen eventuellt kan åstadkomma. Detta kan i sin tur uppfattas som en statens önskan att motverka utvecklingen av ifrågavarande organisation.

Hänsyn bör enligt vår mening också tas till det förhållandet, att en stor del av de tjänstemän, som genom lönetilläggets innehållande erhåller reallönesänkning, sakna möjlighet att nedlägga arbetet. Parallellen med den enskilda arbetsmarknaden är alltså långt ifrån fullständig. När den i alla fall från statens sida åberopas, synes det naturligt att den i ett annat avseende leder till åtgärder, som skulle kunna befrämja en lösning av konflikten. Vi tänka på tillsättandet av en förlikningskommitté, som åter skulle kunna få förhandlingar i gång. Det har i pressen upplysts och inte motsagts att tjänsteförteckningskommittén vägrat att diskutera någon som helst modifikation av sitt tidigare framlagda anbud beträffande de allmänna riktlinjerna för lönegradsplaceringarna. Skulle detta vara riktigt, finna vi att kommittén intagit en hållning, som när den förekommit på den enskilda arbetsmarknaden ansetts i särskild grad motivera ett förlikningsförfarande för att åter få förhandlingar i gång.

Vad frågan om kompensation åt statstjänstemän för stigande levnadskostnader å ena sidan och reallöneförbättringar å andra sidan beträffar, vilja vi framhålla lämpligheten av att dessa båda ting så mycket som möjligt hållas isär. Inflation och stigande levnadskostnader böra inte under perioder med en stigande reell nationalinkomst leda till en sänkt reallön för någon grupp av anställda. Kompensationen för penningvärdets fall bör därför beaktas som en annan fråga än spörsmålet om hur stor reallöneförbättring som den ena eller den andra gruppen kan erhålla.

Med hänvisning till ovanstående hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 60 måtte avslå Kungl. Maj:ts under punkten 1) begärda full-

makt så att de särskilda lönetilläggen under år 1952 utbetalas till alla berörda samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala önskvärdheten av att ett förlikningsorgan får i uppdrag att medla i rådande konflikt beträffande vissa statstjänstemäns löneförmåner.

Stockholm den 1 mars 1952.

Bertil Ohlin.

Ragnhild Sandström.

Bertil von Friesen.

Sven Wedén.

Manne Ståhl.